

Mikrofon podnebjju: znanje in kompetence za odzivanje na podnebne spremembe: varstvo biodiverzitet in javno zdravje

Blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje s trajnostnim upravljanjem gozdov

dr. Boštjan Mali

CARE
4 CLIMATE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje s trajnostnim upravljanjem gozdov

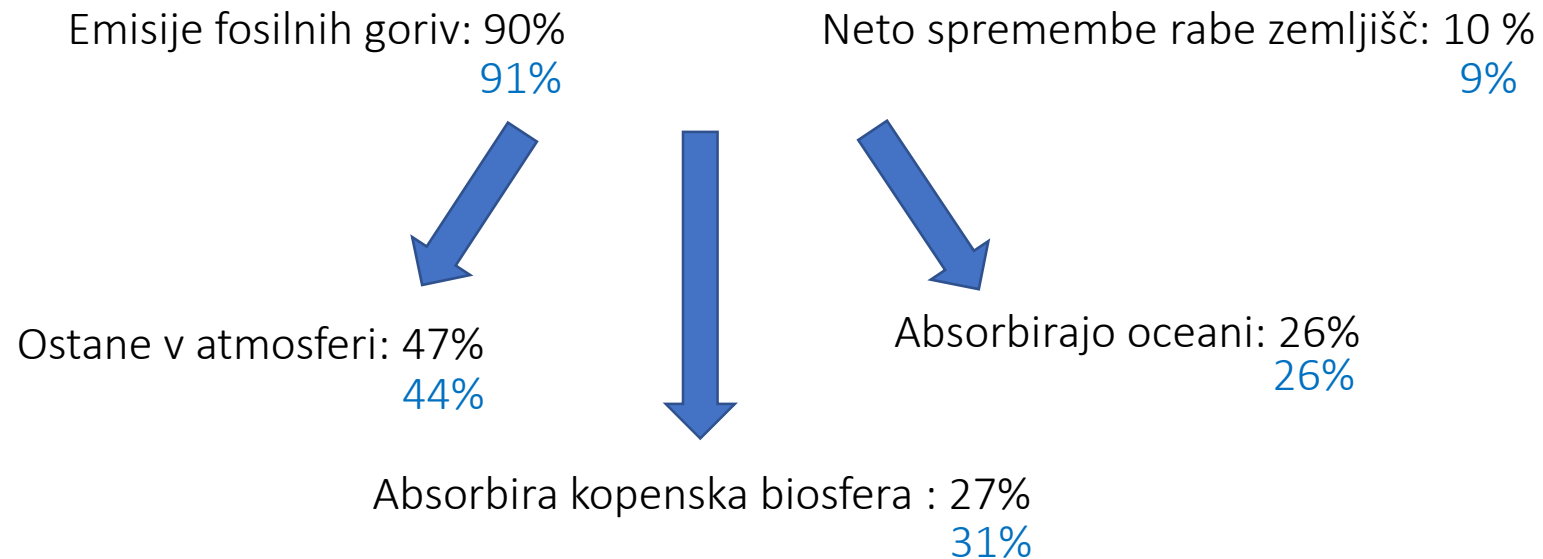
dr. Boštjan Mali
Gozdarski inštitut Slovenije
bostjan.mali@gozdis.si

Študentski forum: Mikrofon podnebjju

Filozofska fakulteta, Ljubljana, 15. 10. 2022

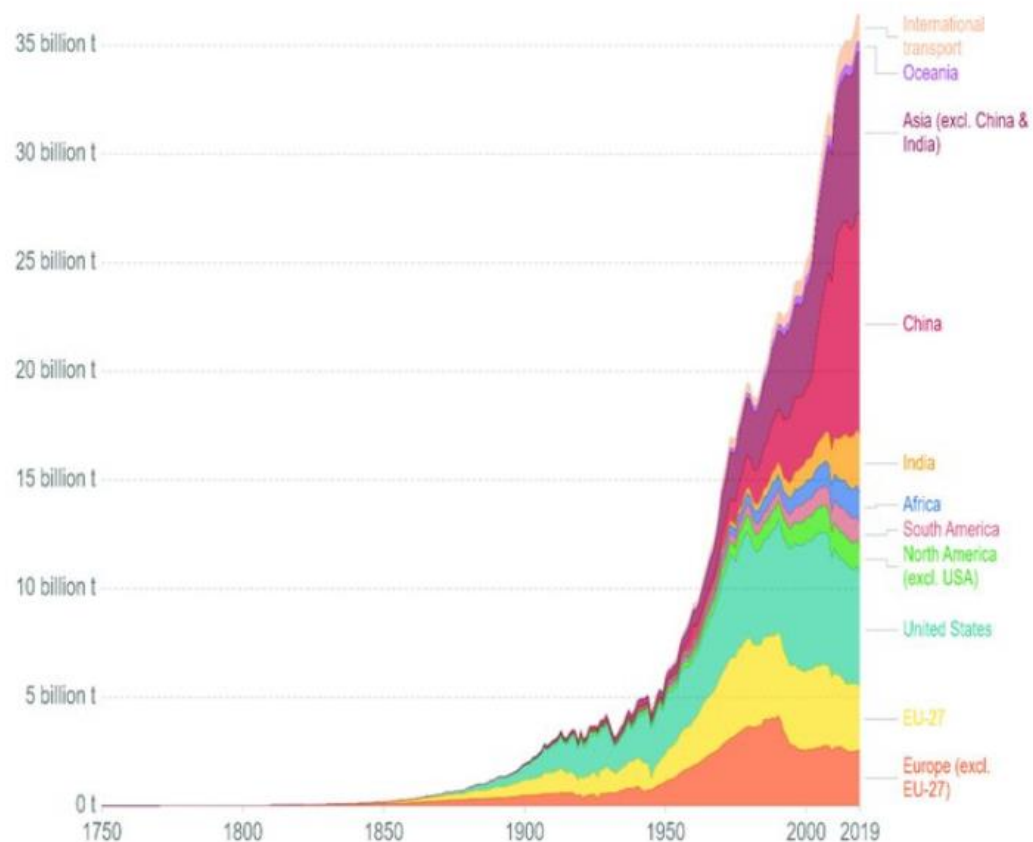
Svetovna bilanca ogljika

Iversen et al. (2014): obdobje 2002-2011

Le Quéré et al. (2016): obdobje 2006-2015

Emisije CO₂ po svetovnih regijah

Global Carbon Project, 2021

Svetovne emisije TGP po sektorjih

Energy Supply

35%

+

AFOLU

24%

+

Industry

21%

+

Transport

14%

+

Buildings

6%

Iversen et al., 2014

LULUCF

- Raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo

LULUCF: značilnosti

- LULUCF: edini sektor, ki vključuje ponore (odvzeme)
- Toplogredni plini: CO₂, CH₄, N₂O
- Skladišča ogljika: nadzemna in podzemna biomasa, odmrli les, opad, organski ogljika v tleh, pridobljeni lesni proizvodi
- Kategorije zemljišč: gozdna zemljišča, njivske površine, travinje, mokrišča, naselja, druga zemljišča
- Emisije in odvzemi toplogrednih plinov: poročanje vs. obračunavanje

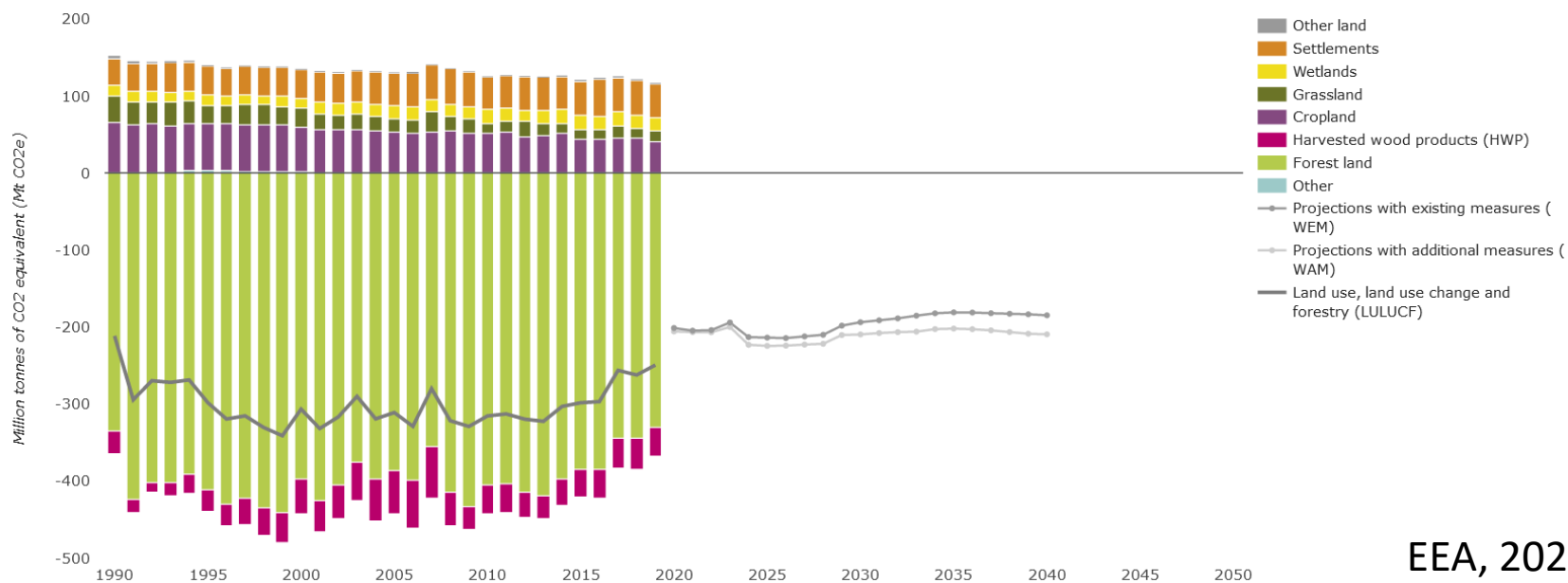
LULUCF: kompleksnost

- Lahko deluje kot ponor ali vir emisij
- Običajno se merijo zaloge, ne tokovi
- Naravni vplivi vs. antropogeni vplivi
- Ciklični trendi, zapuščinski učinki in saturacija
- Nestalnost, rekalkulacije, negotovosti itd.

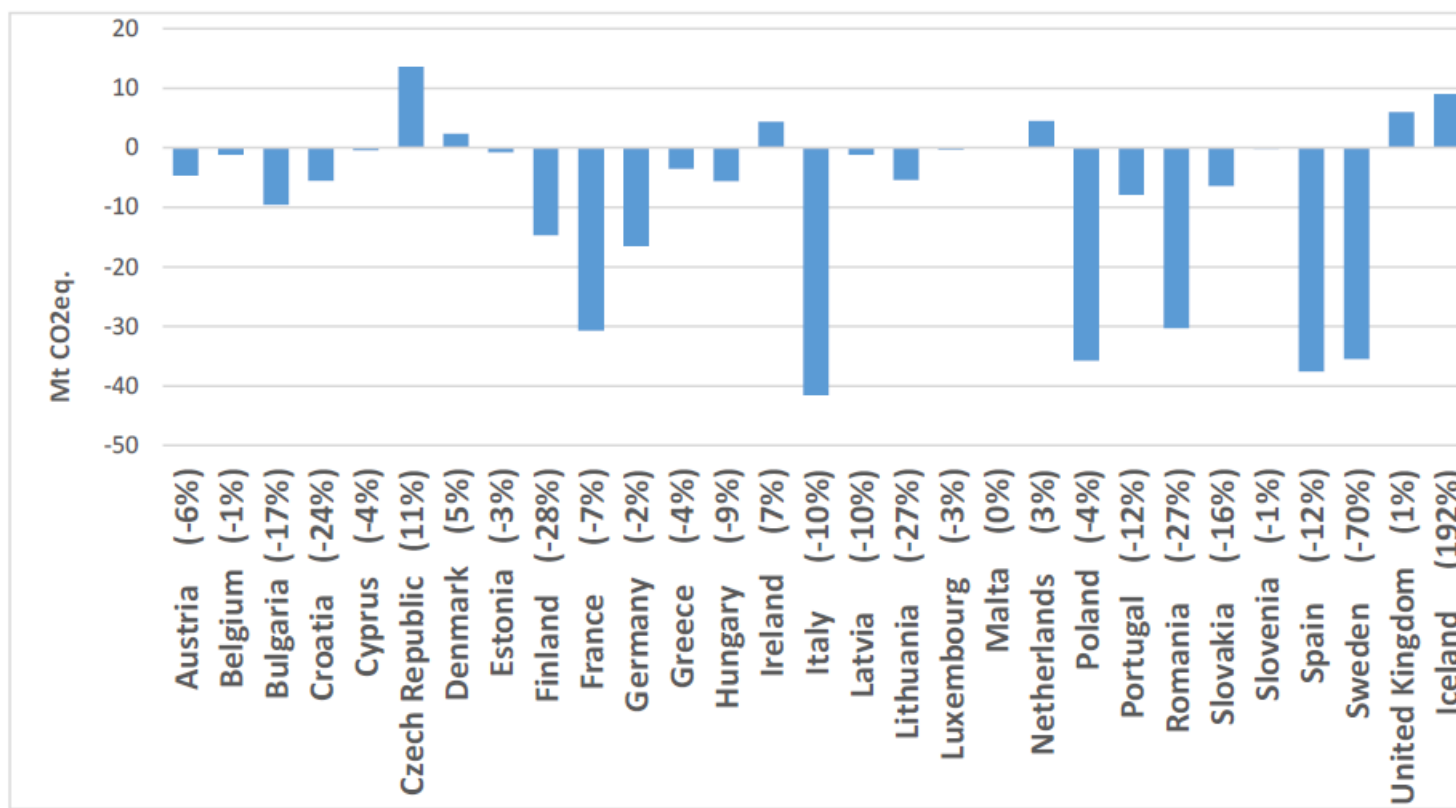

LULUCF: pomen v EU

- neto ponor cca. 249 Mt CO₂e
- LULUCF izravna 7 % emisij toplogrednih plinov EU

LULUCF: prispevek k skupnim emisijam po državah EU

JRC, 2021

LULUCF: žarišča

- Spremembe rabe zemljišč predstavljajo 9 % površine EU, vendar predstavljajo > 28 % skupnih absolutnih emisij in odvzemov
- Površina organskih tal (20 Mha) predstavlja približno 5 % površine EU, vendar njihove emisije (107 MtCO₂/leto) predstavljajo 37 % neto skupnih odvzemov
- Emisije LULUCF zaradi sežiganja biomase predstavljajo 9 % celotnega neto ponora v LULUCF

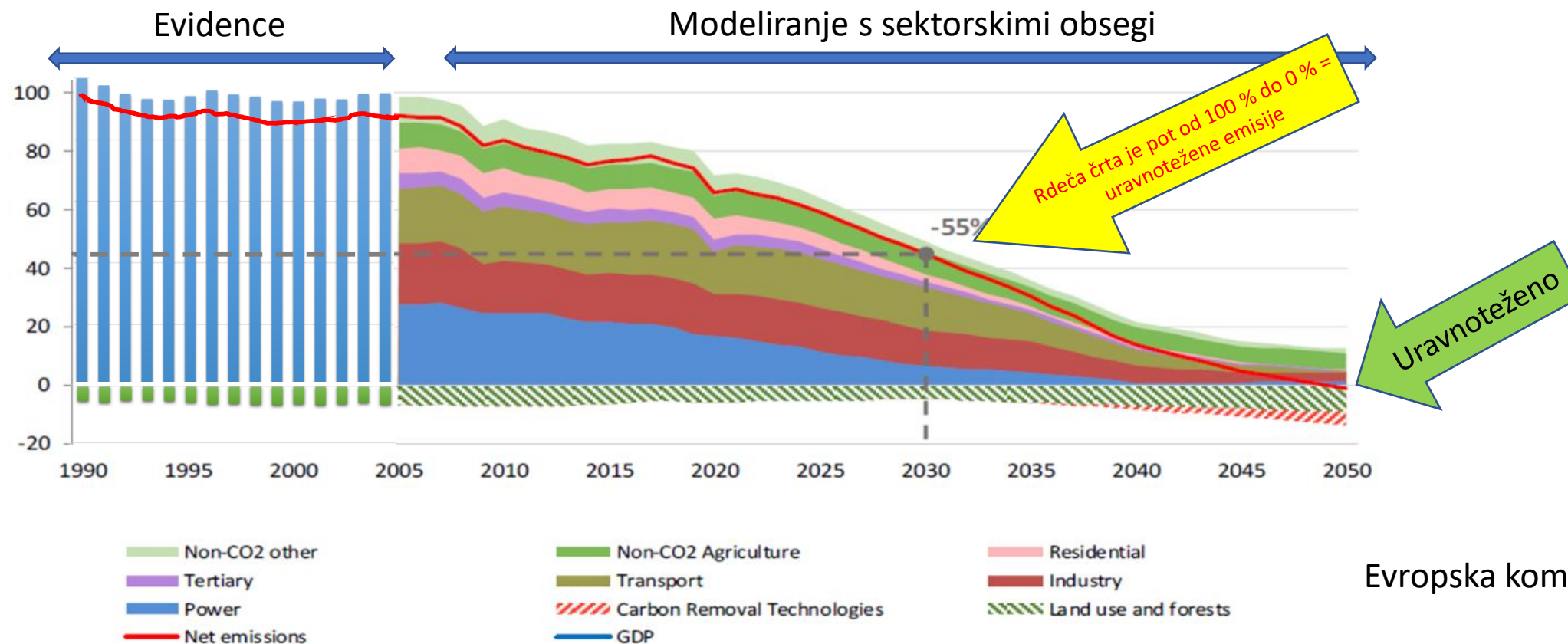
LULUCF: podnebna politika EU

- Maj 2018: vključitev emisij toplogrednih plinov in odvzemov iz LULUCF v okvir podnebne in energetske politike do leta 2030 (uredba LULUCF)
- Dec. 2019: Sporočilo o Evropskem zelenem dogovoru
- Mar. 2020: predlog o Evropskih podnebnih pravilih
- Sept. 2020: Načrt za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2030 (vsaj -55%)
- Okt. 2020: sprejet Delovni program Komisije (Skupaj za močnejšo Evropo)
- Jun. 2021: Evropska podnebna pravila: določa pravno zavezujoč cilj ničelnih neto emisij toplogrednih plinov do leta 2050 («podnebna nevtralnost«)

LULUCF: Fit for 55

- Revizija uredbe LULUCF
- Prispevek sektorja LULUCF k doseganju cilja (tj. -55 % do leta 2030)
- Cilj za obdobje 2021–2025: „pravilo o nepresežku“
- Cilj za obdobje 2030: -310 Mt CO₂ ekv.
- Pogajanja za uredbo LULUCF

Pot EU do podnebne nevtralnosti

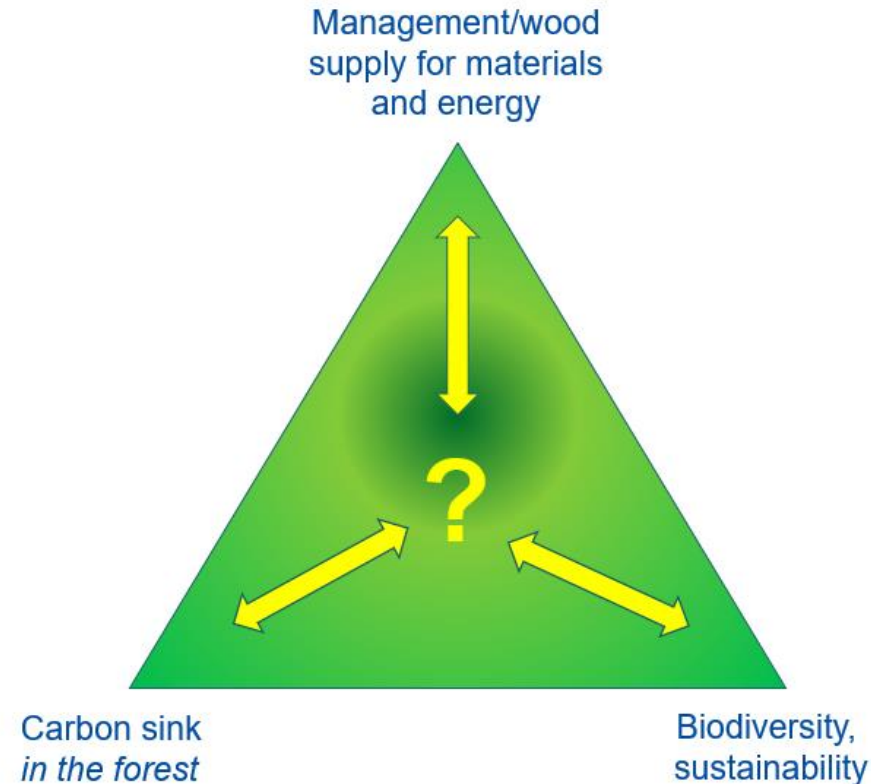
Evropska komisija, 2021

LULUCF: opredelitev problema

- Glede na oceno učinka je problem trojen:
  - neto odvzemi LULUCF v zadnjih letih občutno upadajo
  - prisotnost neraziskanih priložnosti za celovito obravnavanje podnebja v kopenskih sektorjih
  - izzivi pri izvajanju pravil za obračunavanje, spremljanje in poročanje, kot je določeno v veljavni uredbi LULUCF

Politične (tri)dileme

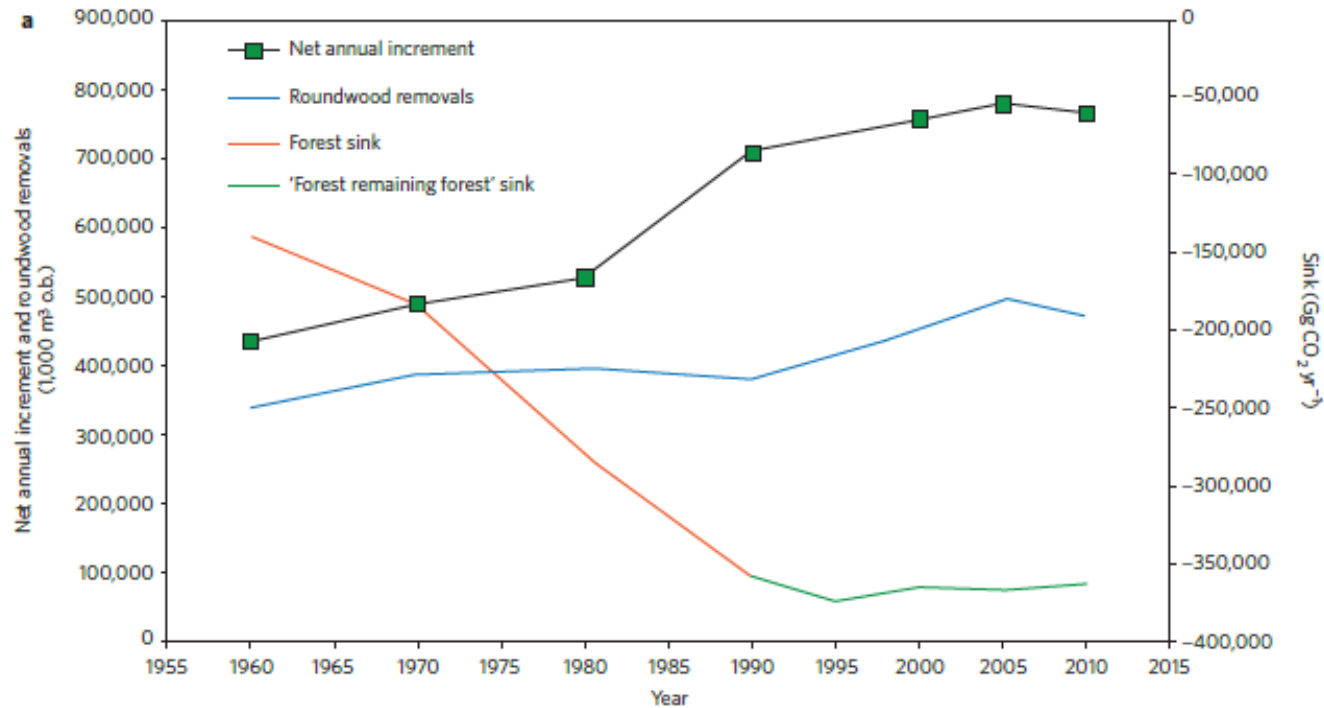
- Močna stališča, ki jih imajo mnogi:
  - gospodarjenje (*sečnja lesa*)
≠ ponor ogljika (*v gozdovih*)
≠ biodiverzitea
- Kako lahko pomagamo rešiti to brez "kompromisov"?
- Kako najdemo dobro točko za to trilemo?

Kay, 2021

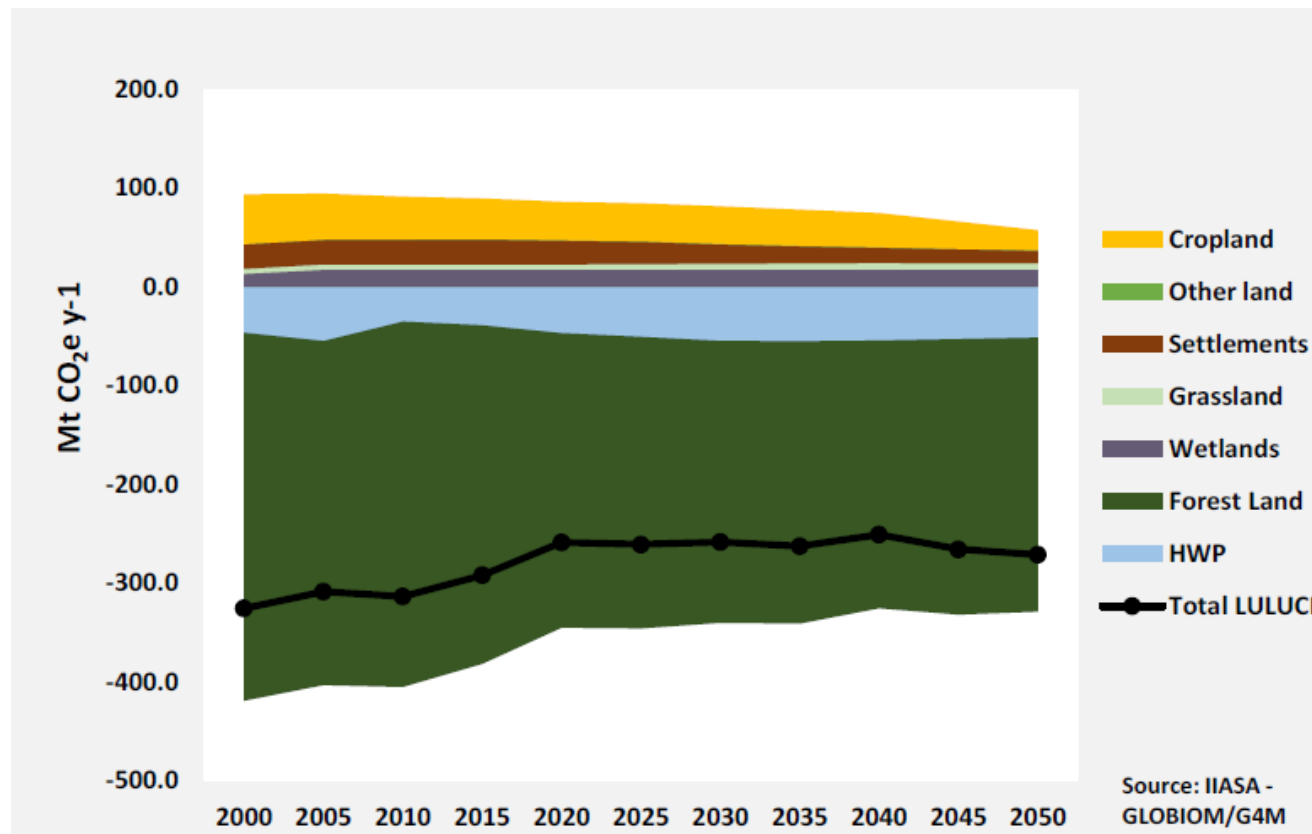

Prvi znaki nasičenja ponora ogljika

Nabuurs et al., 2013

Projekcije TGP v EU

EU Reference Scenario, 2020

LULUCF: blažitveni potencial

- zmanjšanje krčenja in degradacije gozdov
- povečanje zalog ogljika in izboljšanje odpornosti gozdov
- nadomeščanje fosilnih goriv in energetske intenzivnih materialov
- zmanjšanje izgub pridelka
- vzdrževanje trajnega travinja
- preprečevanje nadaljnje drenaže na šotnih tleh
- zmanjšanje obdelave tal
- izboljšanje obvladovanja gozdnih požarov itd.

Trajnostno gospodarjenje z gozdovi

- Helsinška resolucija: “upravljanje in raba gozdov ter gozdnih zemljišč na način in s stopnjo, ki ohranja njihovo biotsko raznovrstnost, produktivnost, sposobnost obnavljanja, vitalnost in njihov potencial za izpolnjevanje, zdaj in v prihodnosti, ustreznih ekoloških, ekonomskih in socialnih funkcij, na lokalni, nacionalni in globalni ravni ter ne povzroča škode drugim ekosistemom.”

Blažitveni učinki gozdov

- Ideja o podnebno pametnem gozdarstvu:
  - zmanjšanje in/ali odvzem emisij toplogrednih plinov
  - prilagajanje in krepitev odpornosti gozdov na podnebne spremembe
  - trajnostno povečevanje produktivnosti gozdov in prihodkov

Zmanjšanje in/ali odvzem emisij toplogrednih plinov

- Vplivni dejavniki:
  - Naravne motnje
  - Staranje gozdov
  - Pomlajevanje

Foto: Thomas Adolfsen

Zmanjšanje in/ali odvzem emisij toplogrednih plinov

- Ukrepi:
  - Gospodarjenje z gozdovi
  - Preventivni ukrepi
  - Sanacija gozdov
  - Obnova gozdov
  - Sprememba rabe (npr. krčenje gozdov)

Prilagajanje in krepitev odpornosti gozdov

- Ukrepi:
  - Prilagajanje drevesne sestave
  - Uravnavanje razvojnih faz oz. izboljšanje starostne strukture gozdov
  - Usmerjeno gospodarjenje z gozdovi

Trajnostno povečevanje produktivnosti gozdov

- Ukrepi:
  - Izkoriščanje produkcijskega potenciala gozdnih rastišč
  - Raba lesa in lesnih izdelkov
  - Nadomeščanje fosilno intenzivnih materialov (npr. beton)
  - Shranjevanje ogljika v lesnih izdelkih z dolgo življenjsko dobo (npr. gradnja lesenih objektov)

Blažitveni učinki gozdov EU

Gozdarski ukrep	Podukrep	Učinek blaženja (Mt CO ₂ /leto)
Izboljšanje gospodarjenja z gozdovi	Panjevsko gospodarjenje, povečana produktivnost in izboljšano upravljanje gozdov, zmanjšanje motenj, krčenja gozdov in izsuševanja, lesni izdelki kot nadomestni material	172
Pogozdovanje		64
Nadomeščanje energije		141
Osnovanje gozdnih rezervatov		64
Skupaj		441

Nabuurs et al., 2017

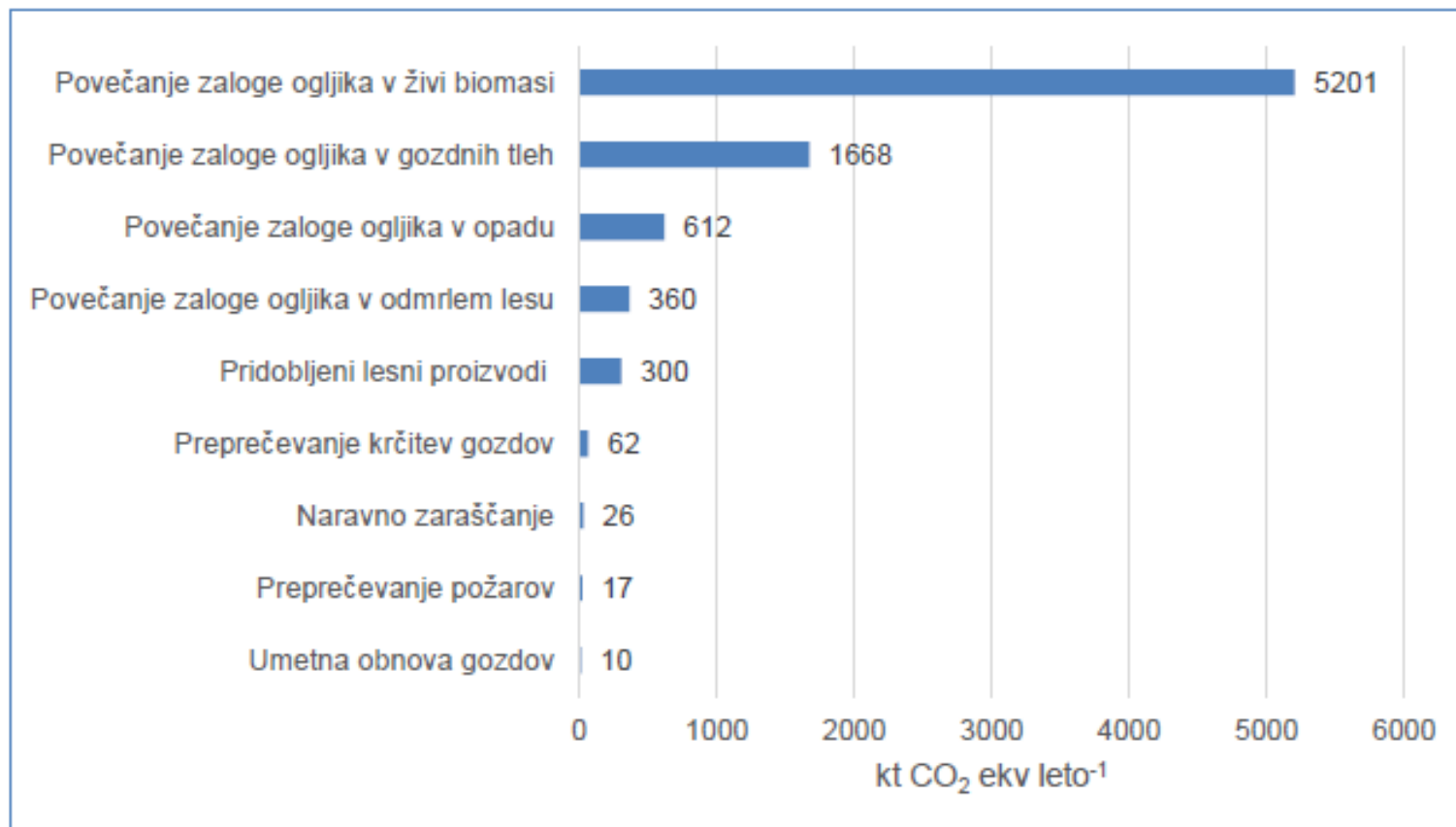
LULUCF: tehnični potencial gozdarskih ukrepov

Ukrepi	Tehnični potencial (t CO ₂ ekv ha ⁻¹ leto ⁻¹)	Enostavnost izvajanja	Stroški izvajanja
Povečanje/ohranjanje površine gozdov			
• naravno zaraščanje	51,5	+	+
• preprečevanje krčitev	235 – 263 ¹	++	+
Povečanje zaloge ogljika v gozdovih			
• živa biomasa	4,66	++	+++
• odmrli les	0,30	+	+
• opad	0,51 ²	+	+
• organski ogljik v tleh	1,28 – 1,50 ^{3, 4, 5}	+	+
Varstvo gozdov			
• preprečevanje gozdnih požarov	67	++	+++
Obnova gozdov			
• umetna obnova s sadnjo in setvijo	6,50 ⁵	+++	+++

Tehnični potencial kmetijskih ukrepov

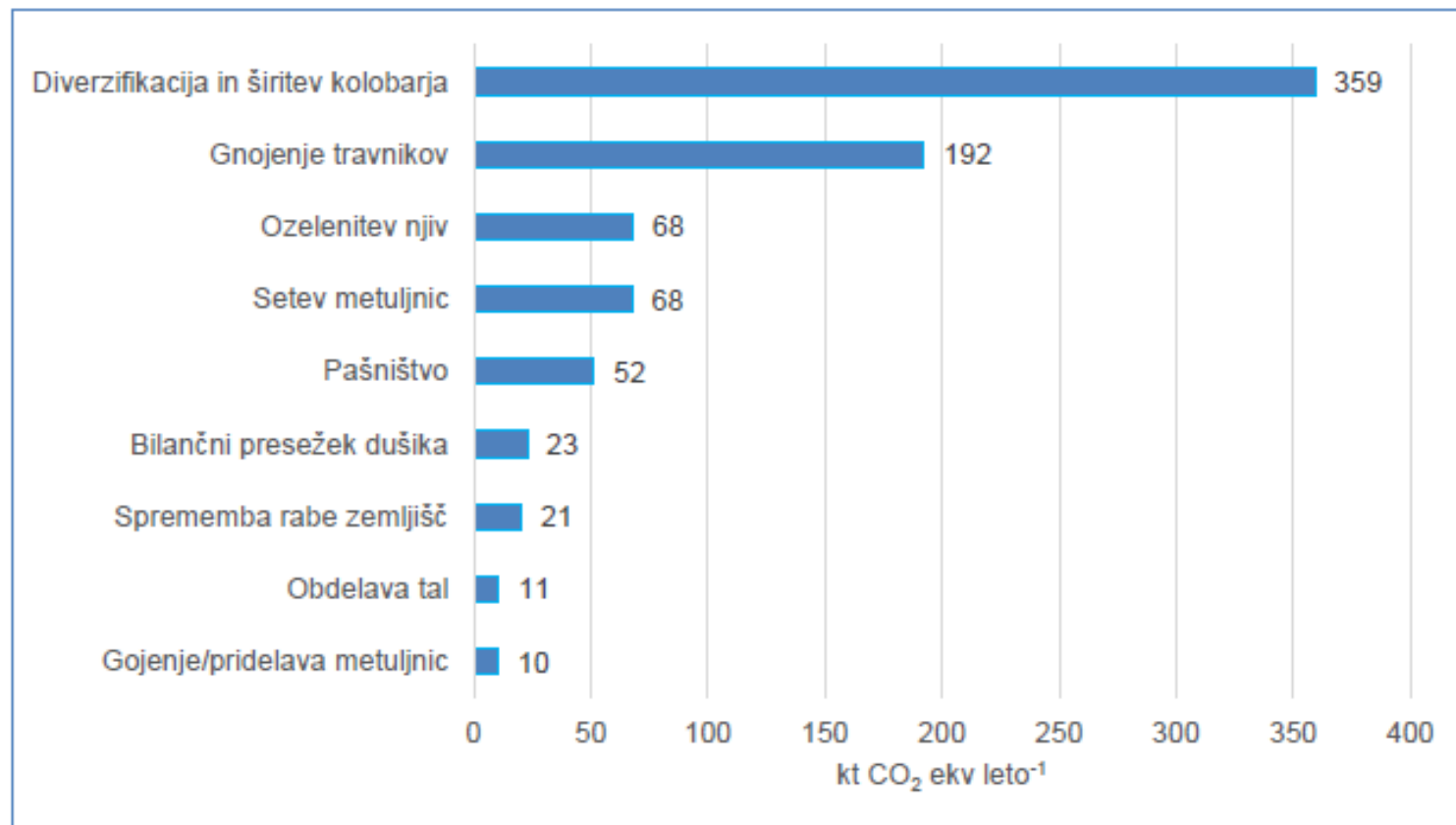
Ukrepi	Tehnični potencial (t CO ₂ ekv ha ⁻¹ leto ⁻¹)	Enostavnost izvajanja	Stroški izvajanja
Obdelava tal <ul style="list-style-type: none"> neposredna setev konzervirajoča obdelava tal 	0 – 0,80 ^{1, 2}	++	++
Gojenje/pridelava metuljnic <ul style="list-style-type: none"> posevki metuljnic (detelja, lucema) 	0,55 ¹	+	+
Ozelenitev njiv <ul style="list-style-type: none"> pokrivni posevki 	0,88 – 1,47 ³	+	+++
Diverzifikacija in širitev kolobarja <ul style="list-style-type: none"> menjavanje kultur 	5,36 ⁴	++	+
Bilančni presežek dušika <ul style="list-style-type: none"> neto bilanca dušika 	0,34 ¹	+++	++

Tehnični potencial – ocena za Slovenijo

Mali in sod., 2020

Tehnični potencial – ocena za Slovenijo

Mali in sod., 2020

Vsesplošni politični okviri EU

Production-oriented strategies

Farm-to-Fork Strategy

Biodiversity Strategy

Forest Strategy

LULUCF Regulation

Carbon removal certificates

Carbon farming
Wood construction material

EU-wide standards for
carbon removals

Voluntary and regulatory
carbon markets

Demand-oriented strategies

Renovation Wave

Construction products
Regulation

Circular Economy Action
Plan

Bioeconomy Strategy

Energy efficiency

Evropska komisija, 2021

Hvala za pozornost!

dr. Boštjan Mali
Gozdarski inštitut Slovenije
bostjan.mali@gozdis.si

Evropska komisija, 2021